

12 – 13. 02.2021r.

Temat 1: Podział administracyjny Polski

W zeszytach:

1. Zmiany w podziale administracyjnym po II Wojnie Światowej
2. Obecny podział administracyjny- cech

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_rozsz_3/383_2_ludnosc_urbanizacja/r3_2_01a.pdf

Temat 2: Położenie Polski w Europie, zmiany granic na tle dziejów.

Temat 3: Rozciągłość południkowa i równoleżnikowa Polski, konsekwencje.

W zeszytach:

1. Określenie położenia Polski na obszarze Europy
2. Przyrodnicze następstwa centralnego położenia.
3. Pozaprzyrodnicze następstwa centralnego położenia.
4. Punkty krańcowe Polski- najdalej wysunięte.
5. Rozciągłość równoleżnikowa- konsekwencje.
6. Rozciągłość południkowa- konsekwencje.

Temat 4: Granice Polski, sąsiedzi, pozycja na tle innych państw Europy.

W zeszytach:

1. Powierzchnia (terytorium) Polski, zmiany w dziejach; tzw. przynależności morskie.
2. Granice i sąsiedzi Polski- obecne i przed 1989r.

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_rozsz_3/383_1_srodowisko_przyrodnicze/r3_1_01a.pdf

<https://epodreczniki.pl/a/polozenie-polski-na-swiecie-i-w-europie/DyxTMJtCk>

Temat 5: Dzieje geologiczne Polski. Budowa geologiczna Polski na tle Europy.

<https://epodreczniki.pl/a/geologiczna-przeszlosc-polski/DwyIUbLeL>

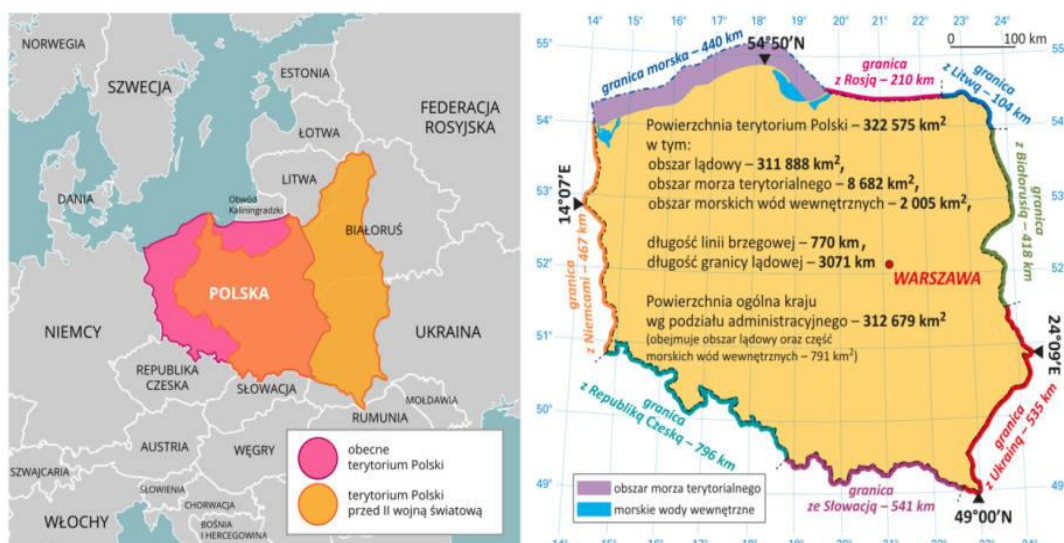
https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_rozsz_3/383_1_srodowisko_przyrodnicze/r3_1_02a.pdf

<https://epodreczniki.pl/a/przeczytaj/D9kI4EmH7>

W zeszytach:

1. Jednostki tektoniczne Polski
2. Charakterystyka platformy prekambryjskiej.
3. Charakterystyka platformy paleozoicznej
4. Charakterystyka obszaru fałdowań alpejskich.

Położenie Polski w Europie

Polska usytuowana jest na półkuli północnej i wschodniej, w średnich szerokościach geograficznych, pomiędzy 49°00' a 54°50' szerokości geograficznej północnej, oraz między 14°07' a 24°09' długości geograficznej wschodniej. Nasz kraj leży w centralnej części Europy, w większości w pasie Niżu Środkowoeuropejskiego, w którego skład wchodzi Niż Polski. Terytorium Polski rozciąga się od południowych wybrzeży Morza Bałtyckiego po Karpaty i Sudety. Jego przeważająca część znajduje się w dorzeczu Wisły i Odry. Powierzchnia administracyjna Polski wynosi 312 679 km², składają się na nią zarówno obszar lądowy (z wodami śródlądowymi), jak i fragment morskich wód wewnętrznych, czyli między innymi część Zalewu Wiślanego oraz Zalewu Szczecińskiego. Całkowita Powierzchnia terytorium Polski wynosi 322 575 km², w tym: obszar lądowy (wraz z wodami śródlądowymi) – 311 888 km², morskie wody wewnętrzne – 2005 km², morze terytorialne – 8682 km². Środek geometryczny Polski znajduje się we wsi Piątek (52004'N, 14007'E), 15 km na wschód od Łęczycy, 19 km na południe od Kutna, a 33 km na północ od Łodzi.

Polska położona jest:

- na półkuli północnej i wschodniej;
- w środkowej Europie;
- na szlakach komunikacyjnych państw europejskich z zachodu na wschód;
- między Bałtykiem a Karpatami;
- w dorzeczu Wisły i Odry;
- w środkowej części Niżu Europejskiego;
- na pograniczu dużych jednostek geologicznych Europy;
- w strefie ścierania się klimatu morskiego i kontynentalnego;

1. Najdalej wysunięte punkty:

- Na północ – Przylądek Rozewie (Gwiazda Północy, punkt na plaży – Jastrzębia Góra)– 54°50' N (szerokości geograficznej północnej);

- Na południe – szczyt Opołonek (Bieszczady) – 49°00' N (szerokości geograficznej północnej);

- Na zachód – kolanko Odry koło Osinowa Dolnego (gmina Cedynia) – 14°07' E (długości geograficznej wschodniej);
- Na wschód – kolanko Bugu koło Zosina (gmina Horodło) – 24°09'E (długości geograficznej wschodniej) – Przejście graniczne Zosin-Uściług;

3. Rozciągłość terytorium Polski:

Rozciągłość południkowa – 50°50' – 649 km;

Rozciągłość równoleżnikowa – 10°02' – 689 km;

4. Konsekwencje rozciągłości **południkowej**:

- Zróżnicowanie kąta padania promieni słonecznych w ciągu roku;
- Różna długość dnia w ciągu roku;

o Latem dzień jest dłuższy o prawie godzinę na północy Polski;

o Zimą dzień jest dłuższy na południu Polski;

5. Konsekwencje rozciągłości **równoleżnikowej**:

- Wschód słońca jest wcześniejszy na krańcach wschodnich Polski o ok. 40 minut niż na zachodnich;

6. Całkowita długość granicy państwowej wynosi **3511 km**, z czego **3071 km** to **granica lądowa**, a **440 km** – to **granica morska**. Natomiast **linia brzegowa** liczy sobie **770 km**. Polska graniczy z siedmioma państwami:

- Czechy – 796 km – granica polsko-czeska;
- Słowacja – 541 km – granica polsko-słowacka;
- Ukraina – 535 km – granica polsko-ukraińska;
- Niemcy – 467 km – granica polsko-niemiecka;
- Białoruś – 418 km – granica polsko-białoruska;
- Rosja (Obwodem Kaliningradzkim) – 210 km – Granica polsko-rosyjska;
- Litwa – 104 km – granica polsko-litewska;

Morskie wody wewnętrzne – wody, znajdujące się między lądem, a wewnętrzną granicą (linią podstawową) morza terytorialnego. Zalicza się do nich zatoki morskie o określonej szerokości, zatoki historyczne oraz wody portów morskich (akwatoria). Podlegają całkowitej i wyłącznej władzy państwa nadbrzeżnego, rozciągającej się również na przestrzeń powietrzną i dno akwenu (administracja morska). Zasięg polskich, morskich wód wewnętrznych:

Część Jeziora Nowowarpieńskiego i część Zalewu Szczecińskiego wraz ze Świną i Dziwną oraz Zalewem Kamieńskim, znajdujące się na wschód od granicy państwowej, między Rzeczpospolitą

621 gmin miejsko-wiejskich – gminy, w skład których wchodzi miasto oraz kilka wsi,

1555 gmin wiejskich – gminy, które na swoim terytorium nie zawierają miasta (z tego 158 takich gmin ma siedzibę w mieście).

Geologia (temat 5)

	Platforma prekambryjska
	Kompleksy skalne górotwórczości hercyńskiej
	Monokliny platformy paleozoicznej
	Intruzje granitowe różnego pochodzenia na powierzchni
	Pokrywa osadowa (mezozoik) orogenezy alpejskiej
	Fliszowe kompleksy skalne (kreda-miocen), o. alpejska
	Kompleksy skalne orogenezy kaledońskiej przekształcone podczas fałdowań hercyńskich
	Zapadliska kenozoiczne orogenezy alpejskiej

Wielkie jednostki geologiczno-tektoniczne w Polsce

Na obszarze Polski stykają się trzy zasadnicze jednostki struktury geologicznej kontynentu:

- platforma wschodnioeuropejska
- paleozoiczna strefa fałdowa
- alpejskie pasmo fałdowań

Legenda:

Budowa geologiczna Polski na tle Europy.

Budowa geologiczna naszego kraju na tle Europy należy do bardzo skomplikowanych, z uwagi na fakt położenia Polski na pograniczu trzech wielkich jednostek strukturalnych kontynentu: prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej, platformy paleozoicznej oraz obszaru fałdowań alpejskich. Przez terytorium Polski przebiega bardzo ważna linia tektoniczna zwana linią T-T (od nazwisk odkrywców), która oddziela monotonną i mało urozmaiconą budowę geologiczną Europy Pn-Wsch, od bardzo skomplikowanej i urozmaiconej budowy Europy Pd-Zach. Linia ta przebiega na wysokości Kołobrzegu, a dalej poprzez Bydgoszcz, Warszawę po Roztocze.

Budowa Polski Pn-Wsch - platforma prekambryjska.

Polska Pn –Wsch charakteryzuje się typową budową platformową, gdzie skały prekambryjskie mające nierzadko kilka miliardów lat, znajdują się na znacznej głębokości pod pokrywą skał osadowych, ułożonych prawie poziomo, a powstałych w późniejszych okresach geologicznych-erze paleozoicznej, mezozoicznej i

kenozoicznej. Na obszarze Polski nie występują tarcze prekambryjskie charakteryzujące się obecnością skał prekambryjskich bezpośrednio pod powierzchnią ziemi. Obszary takie występują na terenie Skandynawii jako Tarcza Bałtycka i na obszarze Ukrainy jako Tarcza Ukrainńska.

Platforma prekambryjska obejmuje na terenie dzisiejszej Polski obszar Mazur, Żuław Wiślanych, część Mazowsza oraz Lubelszczyznę i stanowi z pozostałą częścią Europy Pn-Wsch powstały najwcześniej trzon kontynentu.

Budowa platformy paleozoicznej.

Platforma ta rozciąga się na pd-zach od linii T-T, a była kształtowana głównie podczas fałdowań paleozoicznych. W najstarszym fałdowaniu zwanym kaledońskim, które miało miejsce w ordowiku i sylurze powstały G. Świętokrzyskie i środkowa część Sudetów, tzw. otoczenie Kotliny Kłodzkiej (Góry Sowie, Stołowe, Bystrzyckie, Złote). Są to najstarsze górotwory w Polsce. W fałdowaniu hercyńskim (karbon, początek permu) ostatecznemu wypiętrzeniu uległy Sudety a G. Świętokrzyskie uległy odmłodzeniu. W okresie karbonu powstawały również liczne zapadliska tektoniczne z których największym jest Śląsko-Krakowskie wypełnione pokładami węgla. Surowiec ten powstał z roślinności karbońskiej, której w związku z niestabilnością skorupy ziemskiej, wywołanej ruchami górotwórczymi, przerwany został proces rozkładu i w warunkach beztlenowych doszło do uwęglenia roślin (proces karbonatyzacji). W okresie permu klimat się osuszył i liczne morza zalegające obszar Polski uległy osuszeniu dając pokłady soli w postaci tzw. wysadów solnych (Wał Kujawsko-Pomorski).

Obszary fałdowań alpejskich.

Tereny te obejmują geologicznie najmłodszy obszar pd-wsch Polski, do którego należy łańcuch Karpat i znajdujące się na przedpolu Zapadlisko Przedkarpackie. Do schyłku ery mezozoicznej podobnie jak na obszarze całej południowej Europy zalegało tu rozległe morze zwane Praoceanem Tetydy, w którym osadzały się liczne serie skalne. Osady te na skutek nacisku od południa płyty afrykańskiej na kontynent europejski przez wiele milionów lat najpierw uległy sfaldowaniu a następnie wypiętrzeniu, dając wszystkie najwyższe masywy górskie Europy: Alpy, Pireneje, Apeniny, Karpaty, Bałkany.

Polskie Karpaty geologicznie dzielimy na wewnętrzne, powstałe znacznie wcześniej do których zaliczamy Tatry, Podhale, Pieniny oraz zewnętrzne powstałe w końcowej fazie fałdowania alpejskiego i zaliczamy do nich Beskidy. Beskidy dzielą się na Zachodnie (np. Śląski, Żywiecki, Mały, Makowski, Wysoki, Gorce) oraz wschodnie do których należą tylko Bieszczady. Granicą pomiędzy Beskidami jest Przełęcz Łupkowska. Najmłodszy geologicznie obszar Polski to Zapadlisko Przedkarpackie, obejmujące dzisiaj przede wszystkim Kot. Sandomierską, Oświęcimską, część Niecki Nidziańskiej oraz Wyż. Śląskiej. Teren ten długo zalany wodą sprzyjał osadzaniu się złóż mineralnych do których należy sól podkrakowska, gipsy nidziańskie, siarka tarnobrzaska oraz złoża ropy naftowej i gazu ziemnego na Podkarpaciu.